

А. МЕЂУНАРОДНА ПОВЕЉА О ПРАВИМА ЧОВЕКА

1. УНИВЕРЗАЛНА ДЕКЛАРАЦИЈА О ПРАВИМА ЧОВЕКА

*Усвојена и прокламована од стране Генералне скупштине резолуцијом
217А(III) од 10. децембра 1948. године*

ПРЕАМБУЛА

*Пошто је признавање урођеног достојанства и једнаких и неотуђивих
права свих чланова људске породице темељ слободе, правде и мира у свету;*

*Пошто је непоштовање и ниподаштавање права човека водило варварским
поступцима који су вређали савест човечанства, и пошто је стварање света у
којем ће људска бића да уживају слободу говора и веровања и да буду слободна
од страха и немаштине проглашено као највиша тежња обичног човека;*

*Пошто је битно да права човека буду заштићена владавином права, како
човек не би био приморан да као крајњем излазу прибегне побуни против
тираније и угњетавања;*

*Пошто је битно да буде подстакнут развој пријатељских односа међу
народима;*

*Пошто су народи Уједињених нација у Повељи поново потврдили своју
веру у основна права човека, у достојанство и вредност човекове личности и
равноправност мушкараца и жена, и пошто су одлучили да подстичу друштвени
напредак и побољшавају животни стандард у већој слободи;*

*Пошто су се државе чланице обавезале да у сарадњи с Уједињеним
нацијама обезбеде опште поштовање и примену људских права и основних
слобода;*

*Пошто је опште разумевање ових права и слобода од највеће важности за
пуно остварење ове обавезе,*

Стога,

Генерална скупштина

Проглашава ову Универзалну декларацију о правима човека заједничким
стандардом за све народе и све нације, да би сваки појединац и сваки орган
друштва, имајући ову Декларацију стално на уму, тежио да подучавањем и
учењем допринесе поштовању ових права и слобода да би се поступним
унутрашњим и међународним мерама обезбедило њихово опште и стварно

признање и поштовање, како међу народима самих држава чланица, тако и међу народима територија које су под њиховом управом.

Члан 1.

Сва људска бића рађају се слободна и једнака у достојанству и правима. Обдарена су разумом и свешћу и треба једни према другима да поступају у духу братства.

Члан 2.

Свакоме припадају сва права и слободе утврђени у овој Декларацији, без икаквих разлика у погледу расе, боје, пола, језика, вероисповести, политичког или другог мишљења, националног или друштвеног порекла, имовине, рођења или других околности.

Даље, не сме да буде никакве разлике на основу политичког, правног или међународног статуса земље или територије којој неко лице припада, било да је она независна, под старатељством, несамоуправна, или да јој је сувереност на ма који други начин ограничена.

Члан 3.

Свако има право на живот, слободу и личну безбедност.

Члан 4.

Нико не сме да буде држан у ропству или потчињености; ропство и трговина робљем забрањени су у свим облицима.

Члан 5.

Нико не сме да буде подвргнут мучењу или свирепом, нечовечном или понижавајућем поступку или казни.

Члан 6.

Свако има право да свуда буде признат као личност пред законом.

Члан 7.

Сви су пред законом једнаки и имају право без икакве разлике на подједнаку законску заштиту. Сви имају право на једнаку заштиту против било какве дискриминације којом се крши ова Декларација и против било каквог подстицања на овакву дискриминацију.

Члан 8.

Свако има право да га надлежни национални судови ефикасно штите од кршења основних права која су му призната уставом или законом.

Члан 9.

Нико не сме да буде произвољно ухапшен, притворен, или протеран.

Члан 10.

Свако има потпуно једнако право на правично јавно суђење пред независним и непристрасним судом који ће да одлучи о његовим правима и обавезама, и о основаности било које кривичне оптужбе против њега.

Члан 11.

1. Било ко оптужен за кривично дело има право да буде сматран невиним док на основу закона кривица не буде доказана на јавном суђењу, на којем су му обезбеђене све гаранције потребне за његову одбрану.

2. Нико не сме да буде осуђен за дела или пропусте који нису представљали кривично дело, према националном или међународном праву, у време кад су извршени. Исто тако, не сме да буде изречена казна тежа од оне која је могла да буде изречена у време кад је кривично дело извршено.

Члан 12.

Нико не сме да буде изложен произвољном мешању у приватни живот, породицу, стан или преписку, нити нападима на част и углед. Свако има право на законску заштиту против оваквог мешања или напада.

Члан 13.

1. Свако има право на слободу кретања и избора места становања у границама поједине државе.

2. Свако има право да напусти било коју земљу, укључујући властиту, и да се врати у своју земљу.

Члан 14.

1. Свако има право да тражи и ужива у другим земљама уточиште од прогањања.

2. На ово право нико не може да се позива у случају гоњења за кривична дела која нису политичког карактера или због дела која су у супротности са циљевима и начелима Уједињених нација.

Члан 15.

1. Свако има право на држављанство.

2. Нико не сме самовољно да буде лишен свог држављанства нити права да промени држављанство.

Члан 16.

1. Пунолетни мушкарци и жене, без икаквих ограничења у погледу расе, држављанства или вере, имају право да склопе брак и да заснују породицу. Они су равноправни приликом склапања брака, за време његовог трајања и приликом његовог развода.

2. Брак се закључује само слободним и потпуним пристанком лица која ступају у брак.

3. Породица је природна и основна групна јединица друштва и има право на заштиту од стране друштва и државе.

Члан 17.

1. Свако има право да поседује имовину, сам као и у заједници с другима.

2. Нико не сме да буде самовољно лишен имовине.

Члан 18.

Свако има право на слободу мисли, савести и вере; ово право укључује слободу промене вере или убеђења, и слободу да човек, било сам или у заједници

с другима, јавно или приватно, испољава своју веру или убеђење путем подучавања, упражњавања вере, вршења верске службе и обреда.

Члан 19.

Свако има право на слободу мишљења и изражавања, што обухвата и право да не буде узнемираван због свог мишљења, као и право да тражи, прима и шири обавештења и идеје било којим средствима и без обзира на границе.

Члан 20.

1. Свако има право на слободу мирног окупљања и удруживања.
2. Нико не може да буде приморан да припада неком удружењу.

Члан 21.

1. Свако има право да учествује у управљању својом земљом, непосредно или преко слободно изабраних представника.
2. Свако има право на равноправан приступ јавним службама у својој земљи.
3. Воља народа је основа државне власти; ова воља мора да буде изражавана на повременим и слободним изборима, који ће да буду спровођени према општем и једнаком праву гласа, тајним гласањем или одговарајућим поступком који обезбеђује слободно гласање.

Члан 22.

Свако, као припадник друштва, има право на социјалну безбедност и право да остварује привредна, друштвена и културна права неопходна за своје достојанство и за слободан развој своје личности, уз помоћ државе и међународне сарадње, а у складу с организацијом и средствима сваке државе.

Члан 23.

1. Свако има право на рад, на слободан избор запослења, на правичне и повољне услове рада и на заштиту од незапослености.
2. Свако, без икакве разлике, има право на једнаку плату за једнаки рад.

3. Свако ко ради има право на праведну и повољну накнаду која њему и његовој породици обезбеђује егзистенцију која одговара људском достојанству и која ће, ако буде потребно, бити употпуњена другим средствима социјалне заштите.

4. Свако има право да образује синдикате и да ступа у њих ради заштите својих интереса.

Члан 24.

Свако има право на одмор и разоноду, укључујући разумно ограничење радног времена и повремени плаћени одмор.

Члан 25.

1. Свако има право на животни стандард који обезбеђује здравље и благостање, његово и његове породице, укључујући храну, одећу, стамбени смештај и лекарску негу и потребне социјалне службе, као и право на осигурање у случају незапослености, болести, инвалидности, удовиштва, старости, или других случајева губљења средстава за издржавање услед околности независних од његове воље.

2. Мајке и деца имају право на нарочито старање и помоћ. Сва деца, рођена у браку или ван њега, уживају једнаку социјалну заштиту.

Члан 26.

1. Свако има право на школовање. Школовање мора да буде бесплатно, бар у основним и нижим школама. Основна настава је обавезна. Техничка и стручна настава мора да буде опште доступна, а виша настава мора да буде свима подједнако доступна на основу критеријума постигнућа.

2. Школовање мора да буде усмерено ка пуном развоју људске личности и јачању поштовања људских права и основних слобода. Оно мора да унапређује разумевање, трпеливост и пријатељство међу свим народима, расним и верским групацијама, као и рад Уједињених нација на одржавању мира.

3. Родитељи имају првенствено право при бирању врсте школовања за своју децу.

Члан 27.

1. Свако има право да слободно учествује у културном животу заједнице, да ужива у уметности и да учествује у научном напретку и у добробити која проистиче из њега.

2. Свако има право на заштиту моралних и материјалних интереса који проистичу из било ког научног, књижевног или уметничког дела чији је он творац.

Члан 28.

Свако има право на друштвени и међународни поредак у којем права и слободе утврђени у овој Декларацији могу бити потпуно остварени.

Члан 29.

1. Свако има дужност према заједници која једина омогућава слободно и пуно развијање његове личности.

2. При упражњавању својих права и слобода свако може да буде подвргнут искључиво ограничењима која су предвиђена законом у циљу обезбеђивања нужног признавања и поштовања права и слобода других и у циљу задовољења правичних захтева морала, јавног поретка и општег благостања у демократском друштву.

3. Ова права и слободе ниуком случају не смеју да буду упражњавани противно циљевима и начелима Уједињених нација.

Члан 30.

Ниједна одредба ове Декларације не може да буде тумачена као право било које државе, групе или лице да предузима било коју активност или да врши било какву радњу усмерену на кршење било којег права и слободе који су у њој утврђени.